

המכון
לחירות ואחריות

בית ספר לאודר
לממשל, דיפלומטיה
ואסטרטגיה

אוניברסיטת
רייכמן

שביעות רצון מנושאי מדיניות שונים בקרב הציבור הישראלי

ספטמבר 2021 – אפריל 2022

גבי גל ביטון

עוזרת מחקר, המכון לחירות ואחריות

הצעה להפניה בשימוש ביבליוגרפי:

ביטון, גל. 2022. "שביעות רצון מנושאי מדיניות שונים בקרב הציבור הישראלי". סקרי המכון לחירות ואחריות, אוניברסיטת רייכמן.

המכון
לחירות ואחריות

בית ספר לאודר
לממשל, דיפלומטיה
ואסטרטגיה

אוניברסיטת
רייכמן

הקדמה:

מידת שביעות הרצון של אזרחים בדמוקרטיה מערביות מפעולות הממשלה או המדינה בנושאי מדיניות שונים הינו מקור מקובל להערכת תפיסת האזרחים את המערכת הפוליטית. מכוני מחקר וחוקרים שונים לאורך השנים בחנו בישראל את שביעות הרצון הכללית מתפקוד הממשלה, אך אין מחקר מסודר לאורך זמן של שביעות רצון לגבי נושאי מדיניות שונים.

בחודש ספטמבר 2021 וכחצי שנה לאחר מכן, באפריל 2022, המכון לחירות ואחריות באוניברסיטת רייכמן ערך סקר בקרב אזרחי ישראל, ובו נבחנו עמדות הציבור לגבי סוגיות ציבוריות שונות שעל סדר היום. בין היתר, המשיבים נשאלו אודות מידת שביעות הרצון שלהם משורה של נושאי מדיניות. מסמך זה מתאר את השינויים בשביעות הרצון בתקופה זו.

פירוט הממצאים הללו חשוב משתי סיבות עיקריות. ראשית, נשאלת השאלה האם הציבור הישראלי שבע רצון ממצבה של ישראל לאורך כהונת ממשלת בנט-לפיד. מידת שביעות הרצון יכולה לעזור להבין את הלך הרוחות בבחירות הקרובות ולנבא את האפשרות להקמת ממשלה אלטרנטיבית. שנית, הבנה של תפישות הציבור את תפקודה של המדינה בנושאי מדיניות שונים יכולה לאותת לנבחרי הציבור מה הם הנושאים הבעייתיים על סדר היום הציבורי לקראת הבחירות הקרובות. תוצאות דו"ח זה המוצגות מטה יכולות אף להיות לעזר עבור הממשלה החדשה שתיבחר ככלי לתעדוף מדיניות ציבורית שתענה על צרכי הציבור.

לפירוט על מתודולוגיית הסקרים, ראו בנספח המתודולוגי בסוף המסמך.

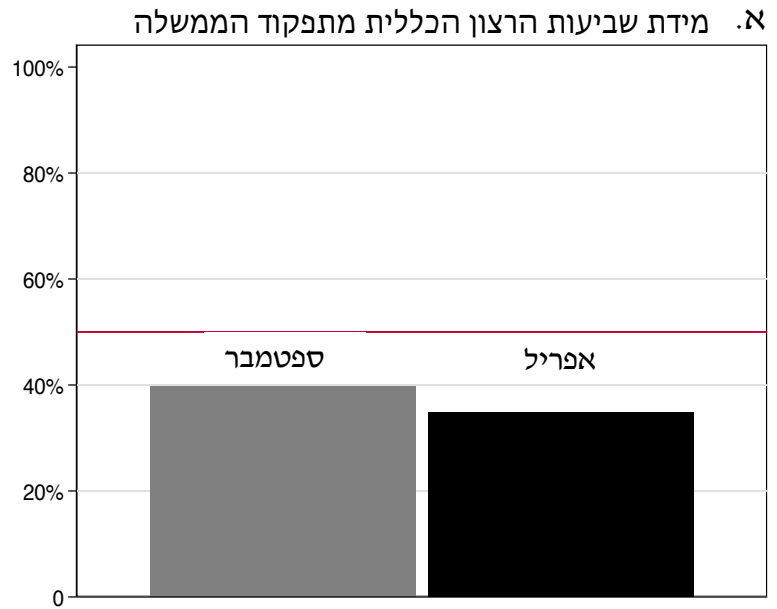
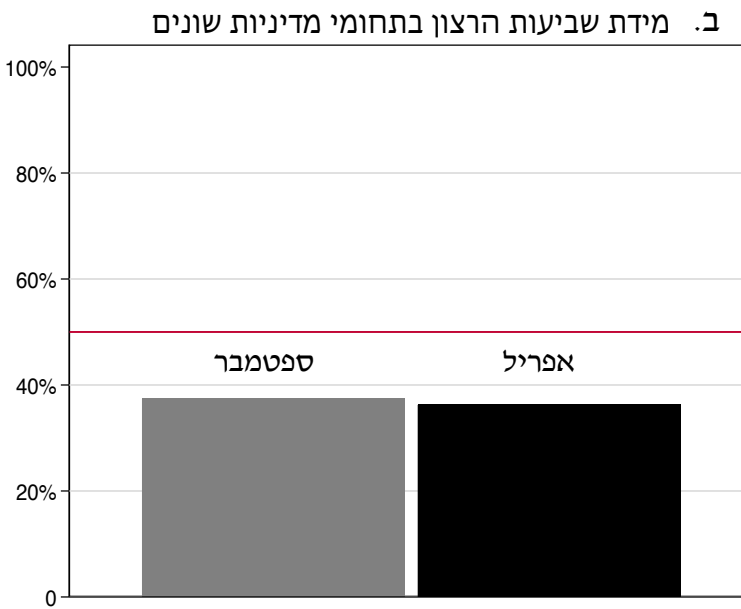
ממצאי הסקר

מידת שביעות הרצון מתפקוד הממשלה ומנושאי מדיניות שונים בקרב כלל המשיבים בסקר:

המשיבים בסקר נשאלו לגבי מידת שביעות הרצון הכללית שלהם מתפקוד הממשלה לצד מידת שביעות הרצון שלהם ממספר נושאי מדיניות: כלכלה, סביבה, תחבורה, בריאות, חינוך, רווחה, חוק וסדר, יחסי חוץ וביטחון. אפשרויות התשובה לשאלות היו: מרוצה מאוד; מרוצה; לא מרוצה; לא מרוצה; מאוד לא מרוצה; לא יודעת/ת.¹ בתרשים 1 מוצגות שביעות הרצון הכללית מתפקוד הממשלה (תרשים 1א') לצד ממוצע שביעות הרצון מהממשלה בכלל נושאי המדיניות השונים שצוינו לעיל (תרשים 1ב'). התרשים מראה כי שביעות הרצון של אזרחי ישראל מתפקוד הממשלה ירדה מעט מספטמבר 2021 לאפריל 2022. לעומת זאת, שביעות הרצון מנושאי מדיניות שונים נשארה דומה בשנת 2021 ובשנת 2022. ניכר כי הציבור הישראלי אינו שבע רצון מתפקוד הממשלה בכלל וממצבה של ישראל בנושאי מדיניות מגוונים—מדד שביעות הרצון עומד על פחות מ-40% בשני המדדים, באופן עקבי.

תרשים 1. מידת שביעות הרצון הכללית מתפקוד הממשלה (א) ומידת שביעות הרצון הכללית בנושאי מדיניות

שונים (ב) בקרב כלל האוכלוסייה בשנת 2021 ושנת 2022

מקרא: אחוזים מ-0% עד 100%.

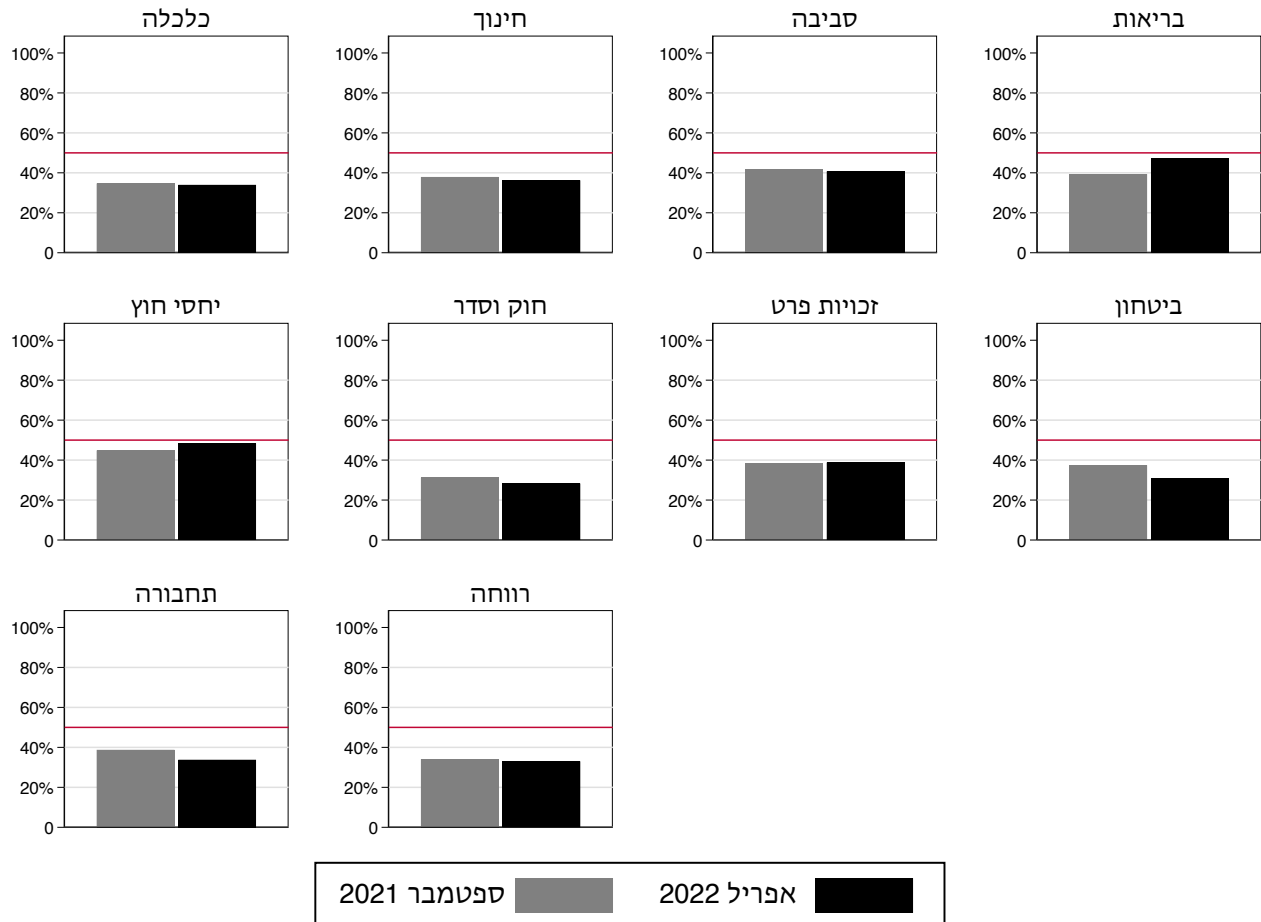
¹ כ-8.5% מהמשיבים ענו "לא יודעת/ת" בתשובה לשאלות אלו והם הוצאו מהניתוח המוצג.

מידת שביעות הרצון בכל נושא מדיניות בקרב כלל המשיבים בסקר:

תרשים 2 מציג את מידת שביעות הרצון של אזרחי ישראל מתפקוד הממשלה בנושאי מדיניות שונים בספטמבר 2021 ובאפריל 2022. מהממצאים עולה כי מידת שביעות הרצון עלתה בנושאי בריאות ויחסי חוץ וירדה בנושאי חוק וסדר, תחבורה וביטחון. בשאר נושאי המדיניות – סביבה, חינוך, כלכלה, רווחה וזכויות פרט – לא נרשם שינוי מובהק סטטיסטית. גם בתרשים זה ניתן לראות כי הציבור הישראלי אינו שבע רצון מתפקוד הממשלה בנושאי מדיניות שונים.

תרשים 2. מידת שביעות הרצון לפי נושאי מדיניות

מקרא: אחוזים מ-0% עד 100%.

מידת שביעות הרצון בנושאי מדיניות שונים בחתך ימין-שמאל:

תרשימים 3 ו-4 מציגים, בהתאמה, את מידת שביעות הרצון של אזרחי ישראל מתפקוד הממשלה ומידת שביעות הרצון בנושאי מדיניות שונים בספטמבר 2021 ובאפריל 2022, בחלוקה לפי השתייכות אידיאולוגית לגוש הימין, מרכז או שמאל (דווח אישי). באופן כללי, לתומכי הימין מידת שביעות נמוכה יותר מתומכי המרכז והשמאל. ייתכן שהדבר נובע מהחלפת ממשלת נתניהו-גנץ והמעבר של חלק ממפלגות הימין לאופוזיציה. תרשים 3 מציג ירידה בין ספטמבר 2021 לאפריל 2022 בשביעות הרצון של ימנים מתפקוד הממשלה, כאשר ירידה זו הינה מובהקת סטטיסטית.² בנוגע לנושאי מדיניות ספציפיים, תרשים 4 מראה כי מידת שביעות הרצון בקרב ימנים עלתה באופן מובהק באפריל 2022 ביחס לספטמבר 2021 בנושאי בריאות ויחסי חוץ³ וירדה בנושא ביטחון.⁴

תרשימים 3 ו-4 מראים כי תומכי המרכז והשמאל דיווחו על שביעות רצון גבוהה יותר מתפקוד הממשלה ומנושאי מדיניות שונים הן בספטמבר 2021 והן באפריל 2022 ביחס לתומכי הימין. לא נצפה שינוי מובהק סטטיסטית במידת שביעות הרצון בקרב מצביעי השמאל מתפקוד הממשלה באופן כללי ובכל אחד מהתחומים, מלבד ירידה בביטחון⁵, זאת בעוד מצביעי המרכז מציגים עליה בנושא הבריאות וירידה בנושא הביטחון והחינוך.⁶

הירידה במידת שביעות הרצון ממדיניות הביטחון יכולה להיות מקושרת לרצף פיגועי הטרור ומבצע "שובר גלים" אשר פקדו את ישראל בחודש מרץ 2022, כחודש לפני הרצת הגל השני של סקר מדיניות זה. באותו החודש, ראש הממשלה דאז, נפתלי בנט, קיים מגיעים בין ראש ממשלת רוסיה ואוקראינה על מנת לעצור את הלחימה הרוסית באוקראינה. עובדה זו יכולה להוות הסבר מסביר דעת לעליה בשביעות הרצון בנושא יחסי החוץ שנצפתה כחודש לאחר מכן. העליה בשביעות הרצון במדיניות הבריאות עשויה להיקשר לירידה בתחלואה בעקבות נגיף הקורונה וחזרת האזרחים לשגרתם, שגרה שאפשרה מדיניות החיסונים המהירה של ישראל ומדיניות הימנעות מסגר נוסף.

² שביעות הרצון מתפקוד המדינה בקרב תומכי הימין בסקר אפריל (0.24) ירדה באופן מובהק סטטיסטית ביחס לשביעות הרצון בקרבם בסקר ספטמבר (0.28) $[t(1426)=3.03, p=0.008]$.

³ בקרב תומכי הימין שביעות הרצון בנושא יחסי החוץ בסקר אפריל (0.4) עלתה באופן מובהק סטטיסטית ביחס לשביעות הרצון בקרבם בסקר ספטמבר (0.34) $[t(832)=-2.6, p=0.008]$; שביעות הרצון בנושא בריאות בסקר אפריל (0.41) עלתה באופן מובהק סטטיסטית ביחס לשביעות הרצון בסקר ספטמבר (0.3) $[t(863)=-5.9, p<0.001]$. העלייה בנושא חינוך עבור תומכי ימין אינה מובהקת סטטיסטית.

⁴ שביעות הרצון בנושא ביטחון בקרב תומכי הימין בסקר אפריל (0.23) ירדה באופן מובהק סטטיסטית ביחס לשביעות הרצון בקרבם בסקר ספטמבר (0.27) $[t(1426)=3.2, p=0.002]$.

⁵ שביעות הרצון בנושא ביטחון בקרב תומכי המרכז בסקר אפריל (0.37) ירדה באופן מובהק סטטיסטית ביחס לשביעות הרצון בקרבם בסקר ספטמבר (0.46) $[t(611)=3.3, p=0.001]$.

⁶ בקרב תומכי המרכז שביעות הרצון בנושא בריאות בסקר אפריל (0.53) עלתה באופן מובהק סטטיסטית ביחס לשביעות הרצון בקרבם בסקר ספטמבר (0.47) $[t(452)=-2.1, p=0.04]$; שביעות הרצון בנושא חינוך בסקר אפריל (0.4) ירדה באופן מובהק סטטיסטית ביחס לשביעות הרצון בסקר ספטמבר (0.5) $[t(443)=3.5, p=0.04]$; ושביעות הרצון בנושא ביטחון בסקר אפריל (0.5) ירדה באופן מובהק סטטיסטית ביחס לשביעות הרצון בסקר ספטמבר (0.42) $[t(719)=3.3, p=0.001]$.

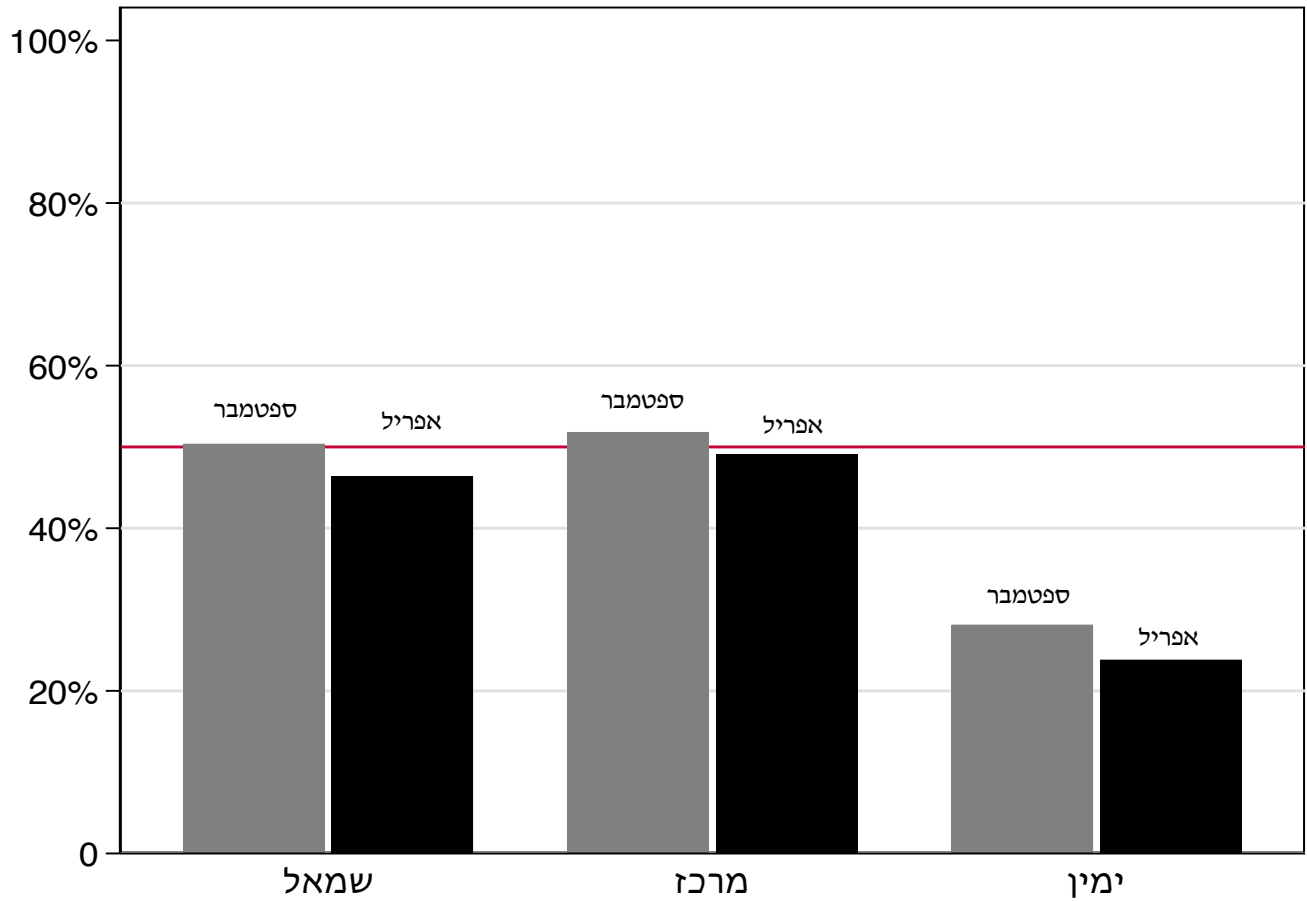

המכון
לחירות ואחריות

בית ספר לאודר
לממשל, דיפלומטיה
ואסטרטגיה

אוניברסיטת
רייכמן

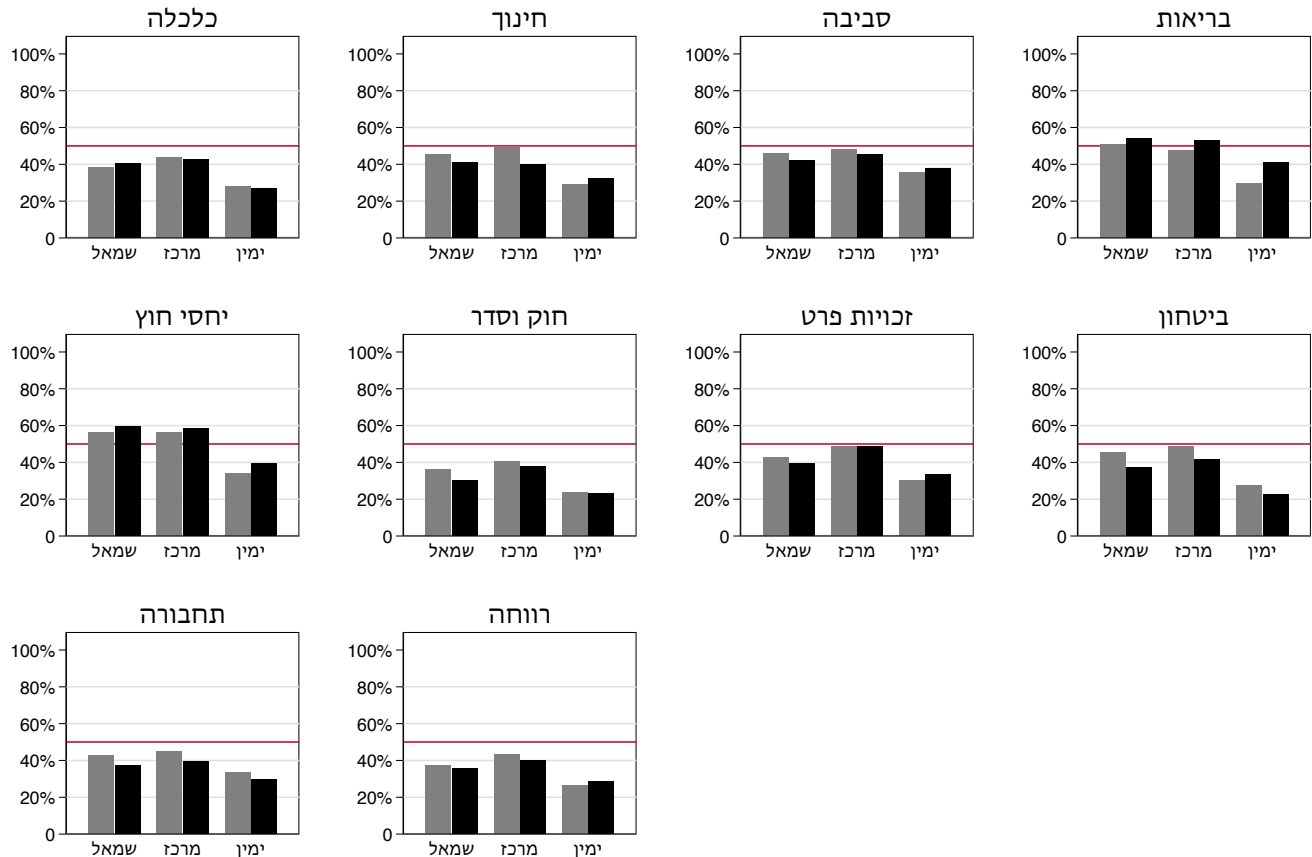
תרשים 3. מידת שביעות הרצון הכללית מנושאי מדיניות שונים בספטמבר 2021 ובאפריל 2022, בחתך ימין-שמאל

מקרא: אחוזים מ-0% עד 100%.

תרשים 4. מידת שביעות הרצון הכללית מנושאי מדיניות שונים בשנת 2021 ושנת 2022, בחתך ימין-שמאל

2021 ספטמבר 2022 אפריל

מקרא: אחוזים מ-0% עד 100%.

המכון
לחירות ואחריות

בית ספר לאודר
לממשל, דיפלומטיה
ואסטרטגיה

סיכום ממצאים:

מידת שביעות הרצון מתחומי המדיניות השונים שהוצגו מעלה בקרב הציבור הישראלי מציג תמונה מורכבת. לא נצפה שינוי מובהק בין ספטמבר 2021 לאפריל 2022 במידת שביעות הרצון הכללית ממצב של ישראל בקרב כלל אזרחי ישראל. יחד עם זאת, ניכרת עליה במידת שביעות הרצון בתחומי הבריאות ויחסי החוץ לעומת ירידה בשביעות הרצון מהביטחון, הן בקרב כלל האוכלוסייה כולה והן כאשר מתמקדים בתומכי הימין והמרכז. הירידה במידת שביעות הרצון בנושא הביטחון מתקשרת ככל הנראה לאי היציבות הביטחונית ששררה בחודש הקודם להרצת סקר המדיניות בחודש אפריל. העליה בשביעות הרצון בנושא יחסי החוץ ייתכן שנובעת מניסיון הגישור של בנט במלחמה בין רוסיה ואוקראינה אשר התרחש בחודש מרץ. ייתכן גם שהעלייה בשביעות הרצון מהבריאות נובעת מהשיפור במצב התחלואה בישראל בחודש אפריל לעומת חודש ספטמבר, אם כי יתכנו שינויים במידת שביעות הרצון הזו לאור העלייה בתחלואה בעת כתיבת דוח זה.

יש לציין כי ייתכן וספטמבר 2021 היה חריג במידת שביעות רצון גבוהה כלפי תחומי המדיניות השונים ולכן מהווה נקודת יחוס בעייתית. על כן, המכון לחירות ואחריות באוניברסיטת רייכמן יבחן את ממצאים אלו לאורך זמן, על מנת למצות את נושא שביעות הרצון מתחומי מדיניות שונים בקרב אזרחי ישראל.

המכון
לחירות ואחריות

בית ספר לאודר
לממשל, דיפלומטיה
ואסטרטגיה

אוניברסיטת
רייכמן

נספח - מתודולוגיה:

צוות המכון לחירות ואחריות בבית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה באוניברסיטת רייכמן הכין את השאלות לסקר וניתח לאחר מכן את הנתונים. הסקרים נערכו על ידי חברת גאוקרטוגרפיה, אשר עורכת סקרים מקוונים בישראל. הסקר הראשון נערך בתאריכים 1–12 בספטמבר 2021. הסקר השני נערך בתאריכים 10–14 באפריל, 2022. הנתונים בשני הסקרים נאספו באופן מקוון.

במצטבר, 1,331 משיבים בני 18 ויותר השלימו את הסקר הראשון בספטמבר 2021. מתוכם, 1,049 משיבים יהודים ו-282 משיבים ערבים.⁷ טעות הדגימה המרבית לכלל מדגם הינה 2.7% ברמת ביטחון של 95%. בנוסף, 1,559 משיבים בני 18 ויותר השלימו את הסקר השני באפריל 2022. מתוכם, 1,275 משיבים יהודים ו-284 משיבים ערבים.⁸ טעות הדגימה המרבית לכלל מדגם הינה 2.5% ברמת ביטחון של 95%.

המשיבים היהודים מהווים מדגם מייצג של האוכלוסייה היהודית הבוגרת בישראל בפילוח של מגדר, קבוצות גיל, מחוז בארץ, ומידת דתיות (בהתאם לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה). המשיבים הערבים מהווים מדגם שהינו קרוב לזה המייצג את האוכלוסייה הערבית הבוגרת בישראל בפילוח של מגדר, קבוצות גיל, מחוז בארץ, ומידת דתיות, כאשר ישנה דגימת חסר של משיבים גברים, משיבים מאזור הדרום, ומשיבים בני 40 ומעלה.

סטטיסטיקה תיאורית בסיסית של המשיבים בשני המדגמים על פני מספר משתנים בולטים מוצגת להלן בטבלה 1, כאשר מוצגת השוואה לנתוני סקר הבחירות בישראל⁹ (Israeli National Election Study) מאפריל 2019, שזהו הסקר ההסתברותי המייצג העדכני ביותר הכולל נתונים דומים. ניתן לראות כי ישנן סטיות קלות בין שני המדגמים לבין נתוני סקר אפריל 2019 בכל הנוגע לשיעור היהודים והערבים, ולמידת דתיות (שמירה על הפרקטיקה הדתית). זאת, במקביל לדגימת יתר של נשים ומשיבים בעלי השכלה אקדמית, לצד דגימת יתר של בעלי אידיאולוגיה ימנית ודגימת חסר של בעלי אידיאולוגיה שמאלנית.

⁷ השאלון תורגם לערבית כך שמשויבים ערבים יכולים היו לבחור אם לענות על השאלון בעברית או בערבית.
⁸ השאלון תורגם לערבית כך שמשויבים ערבים יכולים היו לבחור אם לענות על השאלון בעברית או בערבית.

⁹ ראו בכתובת הזו: <https://www.tau.ac.il/~ines>

טבלה 1. סטטיסטיקה תיאורית של המשיבים בשני הסקרים עם השוואה לסקר ה- INES מ-2019:

סקר הבחירות בישראל – אפריל 2019	סקר אפריל 2022	סקר ספטמבר 2021	
(18.1) 47.9	(14.9) 40.3	(15.1) 40.8	גיל (ממוצע, סטיית תקן)
49.6%	55.4%	53.9%	נשים (שיעור במדגם)
82.0%	81.8%	78.8%	יהודים (שיעור במדגם)
44.4%	55.4%	53.7%	השכלה אקדמית כלשהי (שיעור במדגם)
			שמירה על הפרקטיקה הדתית (שיעור במדגם)
19.5%	17.8%	19.3%	כלל לא
44.1%	41.4%	40.1%	במידה מועטה
23.3%	26.4%	28.5%	במידה רבה
13.1%	14.4%	12.2%	שמירה על כל הפרקטיקות הדתיות
			הגדרה עצמית: ימין-שמאל אידיאולוגי (שיעור במדגם)
42.7%	53.1%	48.6%	ימין
25.0%	26.0%	27.0%	מרכז
32.2%	20.9%	24.4%	שמאל

מקרא: השאלה שבחנה הגדרה עצמית על ציר ימין-שמאל אידיאולוגי כללה שבע אפשרויות תשובה, כאשר 1 משמעו ימין, 4 משמעו מרכז, ו-7 משמעו שמאל. אלו שענו 1-3 הוגדרו כ-"ימין", אלו שענו 4 הוגדרו "מרכז", ואלו שענו 5-7 הוגדרו "שמאל".